

Turvallisuusaiheinen kurkistus VERSO-ohjelman 2025 vuosi- tilastoon - ”Se oli ilon paikka.”

TEKSTI: EEVA SAARINEN

VERSO-ohjelman toimintaa rahoittaa Sosiaali- ja terveysministeriö Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) valmisteleman avustusehdotuksen pohjalta. Avustushakemuksen laatiminen täsmennettyine tavoitteineen, vuosiselvitysten tekeminen ja tuloksellisuusraportointi rahoittajalle päin on vuosittaista. Oma sisäinen toiminnan tuloksellisuuden arviointi on myös jatkuvaa työtä. VERSO-ohjelman kouluttajat keräävät jatkuvasti ja ahkerasti kysely- ja haastatteludataa koulutustyön ohessa.

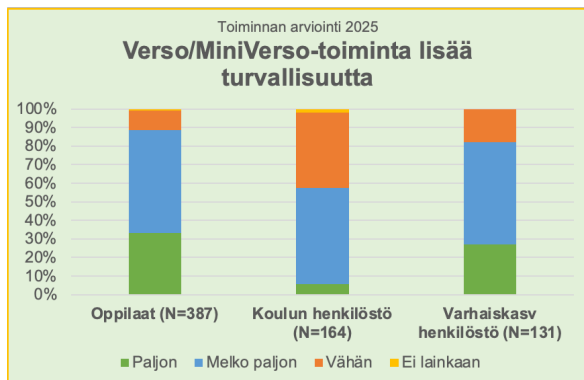
VERSO-ohjelman hakemuksessa tälle vuodelle on viisi tavoitetta, kohdentuen koulujen vertaissovittelutoimintaan, varhaiskasvatuskentän MiniVerso-toimintaan, henkilökunnan RESTO-koulutuksiin, kaikkien edellä mainittujen ylläpito- ja mentorointitoimintaan sekä huoltajien mukaanottoon. Tammikuun ajan olemme peranneet ja tutkineet kootusti kaikkea viime vuoden aikana kerättyä dataa: mitä se kertoo tuloksistamme? Tässä kirjoituksessa kohdennan hetkeksi huomioni *turvallisuuden* teemaan; mitä 2025 kerätty aineistomme kertoo VERSO-ohjelman toimintojen koetusta turvallisuudesta?

Sana *turvallisuus* toistuu useamman kerran laatimissamme tavoiteteksteissä näin:

- *Valtaosa riidan osapuolista kertoo vertaissovittelun olleen turvallista ja auttaneen*
- *Henkilöstö kokee Verson vahvistavan osallisuutta ja turvallisuuden kokemusta*
- *MiniVerson myötä lasten turvallisuuden ja hyvinvoinnin kokemus vahvistuu*
- *Kuulluksi tulemisen, osallisuuden ja turvallisuuden kokemukset vahvistuvat*
- *Restoratiiviset menetelmät vahvistavat turvallisuutta*

Turvallisuuden teema puhututtaa kasvatus- ja opetuskentällä jälleen ja edelleen, kasvavassa määrin. Kenttä peilaa yhteiskuntamme kehityskulkuja. Matkatessaan kuukausi toisensa perään tunteja ja taipaleita halki Suomen, yksittäinen VERSO-ohjelman kouluttaja toisinaan aprikoi, onko tällä työllä merkitystä, onnistummeko viemään restoratiivista ajattelua lasten ja nuorten yhteisöihin niin, että turvallisuuden kokemus vahvistuu? Kurkistetaanpa viime vuoden kyselyjemme tuloksia.

Versoon ohjatuista tapauksista 89,9%:ssa osapuolten välille syntyy sopimus, jonka seurantatapaamisen jälkeen voidaan todeta pitäneen.

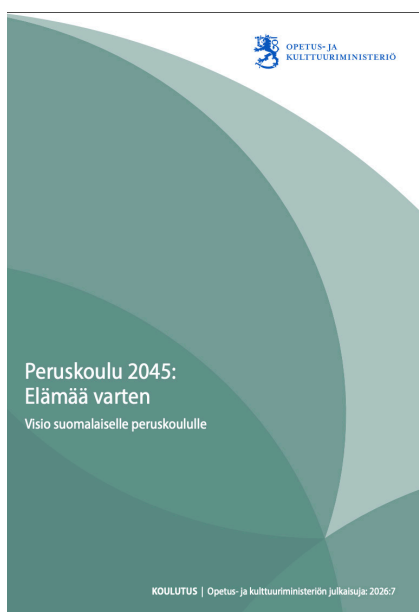
Tilastokyselyssä väittämään 'Verso-toiminta lisää turvallisuutta' / 'MiniVerso-toiminta lisää turvallisuutta' vastasi 387 eri-ikäistä oppilasta, 164 koulujen henkilöstön jäsentä ja 131 varhaiskasvatuksen ammattilaista. Vastaukset tulevat eri puolilta Suomea. Oppilaista 88,6 % ja koulun henkilökunnasta 57,3% koki Verso-toiminnan lisäävän turvallisuutta paljon tai melko paljon. Vastaavasti varhaiskasvatuksen henkilöstöstä 82,0% arvioi MiniVersion lisäävän turvallisuutta paljon tai melko paljon.

On kiinnostavaa huomata ja pohtia eri näkökulmia siihen, että turvallisuus-kysymyksen äärellä oppilaiden Verso-kokemus näyttyy selvästi myönteisempänä kuin koulun henkilöstön kokemus. Tämä etenkin, kun pidämme mielessä, että Versossa nimenomaan oppilaiden oma toimijuus on keskiössä. Versossa käyneet oppilaat kertovat menevänsä tarvittaessa mielellään (47%) tai peräti hyvin mielellään (45%) uudestaan Versoon.

Vertaissovittelun tärkeimmät informantit ovat luonnollisesti loppukäyttäjät: omaa riitaansa selvittelleet oppilaat eli Verson 'asiakkaat'. Heitä kyselyyn vastasi 211, jälleen eri-ikäisiä ja eri puolilta maata. Väittämään 'Minulla oli turvallinen olo vertaissovittelussa' heistä 89,1% kertoi olevansa täysin tai melko samaa mieltä. Kun samaan aikaan tiedämme, että kaikista Versoon ohjatuista tapauksista 89,9%:ssa osapuolten välille syntyy sopimus, jonka seurantatapaamisen jälkeen voidaan todeta pitäneen, voitaneen ajatella, että turvallisuuden kokemus ja vertaissovittelun onnistuminen kulkevat yleensä käsi kädessä.

Entäpä ne kymmenisen prosenttia tapauksista, jotka eivät Versossa selvi? Silloin on tarve aikuisen tuelle ja ne siirtyvät luonnollisesti koulun aikuisten hoitoon. Monella koululla on käytäntönä, että mikäli Verso ei tuota toivottua tulosta ja käyttäytymisen muutosta, asia siirtyy seuraavalle portaalle RESTO-aikuissovittelijoiden hoitoon – jatketaan siis edelleen restoratiivisella lähestymistavalla. Myös 50 aikuisjohtoisessa RESTO-sovittelussa olleelta oppilaalta saatiin arvioita turvallisuuden kokemuksesta: heistä 92,0% oli täysin tai melko samaa mieltä väittämän 'Minulla oli turvallinen olo sovittelussa' kanssa.

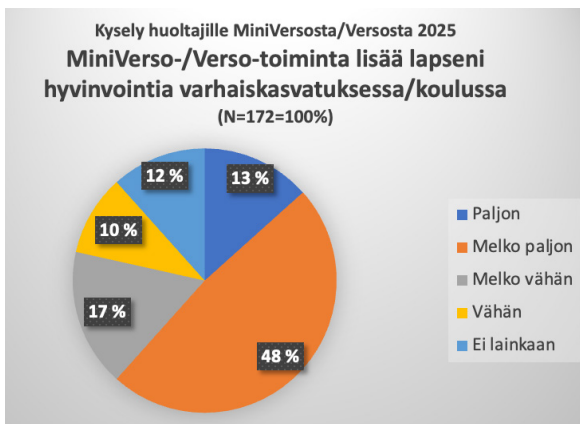

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) julkaisi juuri helmikuussa keskusteluraportin 'Peruskoulu 2045: Elämää varten - visio suomalaiselle peruskoululle'. Siinä kirjoitetaan mm. (s. 57): "opettajat osaavat vahvistaa yhteisön pohjana olevaa psykologista turvallisuutta. Psykologinen turvallisuus ei tarkoita kouluyhteisön ristiriidattomuutta, vaan luottamusta siihen, että ristiriidat ratkaistaan yhdessä."

Peilaan tätä VERSO-ohjelman kyselytulokseen, jossa otoksen vastajina oli yhteensä 584 koulujen oppilasta ja aikuista: vastaajista 46,6% nosti sovittelun tärkeäksi piirteeksi sen, että sovittelussa opitaan ratkaisemaan riidat yhdessä keskustellen. OKM:n raportti kuvaa myös turvallisuuden olevan tulevaisuuden peruskoulun ydinominaisuuksia, koulupäivän turvallisuuden kokemuksen tärkeys korostuu visiotyön aineistoissa etenkin oppilaiden ja heidän läheistensä omissa näkemyksissä (s. 78). Kuten jo ylempänä mainittu, 2025 vuositilasto osoittaa oppilaiden Verso-kokemuksen näyttävän selvästi myönteisempänä turvallisuus-kysymyksen äärellä, kuin koulun henkilöstön kokemus. OKM:n visiossa näkyy vahva turvallisuuden korostus.

Varhaiskasvatuksen henkilöstöstä 82,0% arvioi MiniVerson lisäävän turvallisuutta paljon tai melko paljon. Kyselyssä he painottavat yhtenäisen toimintakulttuurin merkitystä: on helppoa alkaa hoitaa tilannetta vaikkapa toisen ryhmän lasten kanssa, kun kaikki talon aikuiset ja lapset toimivat riitatilanteissa samalla tavalla. Tämä yhdenvertainen kohtelu tukee myös lasten oikeuksien toteutumista. MiniVerso-toiminta tuodaan lapsille leikin ja harjoittelun avulla. Eräs varhaiskasvattaja kuvailee: ”On ollut ihana huomata, kun lapset joskus itse yrittävät sovittaa riitansa.” Lasten haastatteluissa (N=158) 52% lapsista vastaa leikkineensä sovittelee vaikeita leikkejä MiniVerson käynnistettyä talossa. Henkilöstön vastausten perusteella nähdään, että MiniVerson myötä lapset huomioivat enemmän toisiaan. Vastaajista 74,8% kokee MiniVerson vähentävän kiusaamista paljon tai melko paljon.

Tästä on käyty hyviä keskusteluja lapsen kanssa niin kotona kuin isovanhempien luona.

Myös huoltajien tietoisuutta restoratiivisesta kohtaamisesta ja sovittelemisesta käytännössä koululla tai varhaiskasvatuksessa on pyritty VERSO-ohjelmassa lisäämään, sekä huoltajien ymmärrystä sovittelemisen merkityksestä lapsen sosiaalisten taitojen kehityksessä kohentamaan. Turvallisuuden teemasta ei suoraan huoltajilta kysytty, mutta sovittelemisen vaikutuksesta oman lapsen hyvinvointiin kysyttiin. Vastanneista 172 huoltajasta 61% kokee Verso-/MiniVerso-toiminnan lisäävän lapsen hyvinvointia.

Eräs huoltaja kuvailee: ”Ihanaa, että päiväkodissa on käytössä MiniVerso! Tästä on käyty hyviä keskusteluja lapsen kanssa niin kotona kuin isovanhempien luona: lapsi päässyt itse kertomaan, mitä sovittelemisessä on tapahtunut ja mitä tilannetta on ratkottu - ja usein todella innoissaan.”

Voisimmeko liittyä OKM:n visioon tähyilemällä ja tavoittelemalla sitä, että Peruskoulussa 2045 sovittelemisellä jokaisen ulottuvilla, jokapäiväisessä käytössä turvallisuustaitona Elämän varrella – elämää varten! Katso myös tämän niminen lyhytvideo VERSO-ohjelman nettisivuilta: <https://youtu.be/TD5sMriH8yk>. Ja omien konfliktiemme kohdalla voisimme sinnikkäästi pyrkiä samaan tunnelmaan, jota eräs lapsi kuvailee tuntemukseensa MiniVerso-sovittelemisen jälkeen: ”Se oli ilon paikka”.

Kirjoittaja:

Kirjoittaja toimii VERSO-ohjelman kehityspäällikkönä ja kouluttajana.